

POKROK ZÁPADU

PUBLISHED WEEKLY

Published by Pokrok Publishing Co.,
1809-1811 Howard St. — Tel. 2918.

Subscription by mail, — \$1.00 per year.

Vydává: Vydavatelství Spol. Pokroku
V. A. C. BUREŠ, ředitel.
309 1311 Howard st. — Telefon 2918.

Předplatné — \$1.00 na rok.
Do Čech \$2.00 na rok.

Adresujte jednoduše

POKROK ZÁPADU
Omaha, Neb.

Omaha, Neb., 29. srpna 1906

Dle zpráv, jež z českých vlastí docházejí, lze souditi, že z chystaného smíru mezi Čechy a Němci mnoho nebude. O příčinách nezdaru smíru píše pražský denní tisk: Bohužel nutno konstatovati, že přípravy k dohodě mezi Čechy a Němci tak mnohoslibně zahájené nejen nepokračují, nýbrž že smířlivá nálada, která jest přece nezbytným předpokladem všelikého dorozumění, čím dál tím více mizí. Ba zdá se, že nadobro nadešla doba, v níž úporný boj nalezneme v obyvatelstvu obou národností v zemi mnohem větší porozumění než dříve dohody. V této chvíli nemůžeme se ubrániti dojmům, že hlavní vina tohoto nepříznivého obrátu ve smýšlení lidu spadá právě na ty, jejich povinností bylo osvědčenou dobrou vůlí a zárukou dorozumění všemožně pěstovati a podporovati, na vládu a orgány státní.

Známy žurnalista pan Karel Pergler čas od času snaží se seznámiti Američany s našimi poměry. Před časem zmínil jsem se o jeho anglicky psaném "Slovu protestu" v "The International Socialist Review," v němž rázně zastal se českého sdružení socialistického, jemuž bylo upíráno právo vystupovati jako samostatné národnostní skupina. V posledním čísle téhož časopisu sledujeme se se zajímavým článkem "An Example of Strength," v němž obšírně pojednává o síle, vzrůstu a činnosti české sociální demokracie a zároveň o počtu jejího členstva. Článek je velice zajímavý a nepochybujeme, že vykoná poslání, za kterým byl snaživým panem Perglerem psán. Drobná práce podobného druhu zasluhuje v každém případě povšimnutí.

Patnáct let bylo tomu dne 22. srpna tohoto roku, co zašla jedna z nejpříjemnějších duší českých — Jan Neruda, básník, žurnalista a spisovatel. Neruda byl jedním z nejlepších znatelů české duše a talentem nad jiné vzácným. Narodil se dne 9. července 1834 v Praze a zemřel 22. srpna 1891. Vynikl jako básník a jako žurnalista byl nad jiné čilým a duchaplným. Jan Neruda je tvůrcem novodobé poesie české. Jeho verše byly a jsou dosud čteny všemi vrstvami českého lidu. Nebyly v nich nic falešného, nic strojeného — v každé řádce poznáš srdce upřímné, cit vřelý, mysl českou. Proto asi získal si Neruda lásku českého lidu. Lahodný a snadno srozumitelný sloh jeho prací získal mu všeobecnou oblibu. Byl v každém ohledu náš — český člověk... Právem o něm napsal F. X. Šalda, známý český literární kritik: "Když v cizině stejně evrlíkat ptáky na stromě stejně jako doma, ale pod ním žvatlat cize a nesrozumitelně tančící děti — vezmi Nerudu a pochopíš některé jeho zdánlivě šedé, chladné písničky, kolem nichž se šíří čouha hluše a tupě. Pak se ti rozstoupí jejich studená mlha

a zjilne ti v teplý a vonný déšť." Neruda narodil se v Praze a valnou většinu svého života v ní prožil. On první to byl, který objevil v ní krásy, jejich jíní nepostřehli a byli k nim lhostejní. Jeho "Malostranské povídky" jsou pravými básněmi, v nichž opěvována jest naše Praha. He, co citu je ve slovech, jež kdysi o Praze napsal. Co v nich je lásky k matičce českých měst — tehdy tak zneuznávané. "Postavme se za letní noci, za měsíčního svitu, na Kamenný most a dívejme se po Vltavě vzhůru, na ty široké, bílým světlem poseté proudy, na ty do temných vod ponořené, temnomodravé ostrovy, vypadaající jako do stříbra zabrané drahokamy, jako safiroví obři... Zajdeme si kdykoli na nábreží a pohlédneme odtud k Hradčanům, k svatovítské věži, s níž jakoby dávná, velká minulost hleděla do nynějšího života — k tomu budovnému lešení, vršičkám se tam za tou věží, s něhož zase jakobychem my sami, tiši a zadumání, hleděli do své budoucnosti dálné... Zajdeme si pak tamtéž zase k večeru, kdy slunce zapadá za Petřín a čistým tam vzduchem poslední paprsky tak zlaté, tak jasně prostřelují, i u-zříme, jak z nich plamenná, krásná gloriola ovijí naše Hradčany, jakoby to věčné, to světové slunce samo spěchalo vystrojiti apotheosu českých dějin, ozářit slávou snahy poctivého národa." Co tu vzácné poesie v prostých jeho slovech. A právem stěžoval si tehdy do netečnosti českých lidí ku krásám naší krásné české metropole. Leč jeho snahou počal si český literát Prahy všimati, národ učil se ji milovati... Neruda má velikou zásluhu o utvoření českého feuilletonu, ba můžeme říci právem, že on je jeho otcem. Jako feuilletonista "Národních Listů" získal si Neruda přízeň nemalou a na jeho feuilletony těšili se čtenáři s velkou nedočkavostí. Na jiném místě tohoto listu nalezneme askavý čtenář malou ukázkou z jeho poesie a jeden z rozmarných jeho feuilletonů. Neruda pro rozvoj novodobé české literatury znamená velmi mnoho a není pochyby, že z té příčiny bude na něho často a mnoho vzpomínáno jako na jednoho z největších českých geniů. Čest budiž jeho světlé památce!

Před časem zmínil jsem se v delší úvaze o zajímavém článku dra. Jana Auerhana v pražské "Pokrokové Revui," jednající o českém vystěhovalectví a o jeho organizaci. Na článek ten navazuje úvahu i dr. Jar. Vojan v N. Y. Listech. V pečlivě psaném článku sledujeme mnoho zajímavého a litujeme, že česko-americká žurnalistika si této práce ani nepovšimla. "Rozptýlené haluze" nazval pan Vojan svoji úvahu, v níž podrobně vypisuje české vystěhovalectví. Přes milion českých duší — rozptýlených haluzí, žije v cizině. Celá sedmina českého národa žije rozptýleně mimo rodnou zem... A vzdor tomu, že počet českých vystěhovalců je tak veliký, nebylo se strany Čechů, ve vlasti žijících, učiněno pranic, z čeho dala by se tušiti snaha po poznání těchto rozptýlených haluzí... Pravda, jsou případy, že tu a tam vyskytne se hlas, který odsuzuje tuto lhostejnost, leč případy takové jsou řídké. Teprve v poslední době začínají se ozývati opět hlasy, které touží po tom, abychem my Čechové o sobě více věděli a pokud možno společně pracovali, což by zcela přirozeně bylo ku prospěchu našemu celku národnímu. Dr. Vojan praví o tom, že nic nestojí v cestě pokusu or-

ganisaci. Chee, aby o věci této se mluvilo, aby protřásla se obojstranně co nejobširněji. Nikomu nemá vaditi, že by na počátku vyskytly se na obou stranách návrhy hodně fantastické, jež by zavinila neznalost poměrů. Dr. Vojan je toho náhledu, že "klidným výkadem se hrany dají obrousiti, a něco že by přece mohlo zůstati zdrávo a schopno života. O tom nepochybuje, že trochu organizace by bylo českému národu zdrávo. Hlavní kmen že by mohl z toho těžiti hmotně a haluze po světě rozmetané duševně." — V článku sledujeme se s podrobnými udaji o síle českého živilu v evropských zemích. Na Rusi žije přes 50,000 Čechů, v Německu je Čechů velká síla. V Ratiboři v Pruském Slezsku vychází český časopis "Katolické Noviny," v Berlíně vychází "Vlast" a v Mnichově "Český Vystěhovalce." Rovněž v Paříži žije dosti četná česká kolonie. Tamtéž vychází český časopis "Volná Třebuna." Mimo Evropu jsou české kolonie i v Asii, Africe a Australii. Nás přirozeně nejvíce zajímá bude Amerika. Sem proud přistěhovalců byl nejsilnější. A nejsou to pouze Spoj. Státy, jež hostí české vystěhovalce. Dle dra. Bertonioho, bývalého rakouského místokonsula v Jižní Brasilii, žije v Brasilii velká síla Čechů. O těchto však máme zprávy pořídku. Dále zmiňuje se dr. Vojan o otázce našeho bytí zde ve Spoj. Státech. O této věci psali jsme již dříve a zároveň uvedli jsem posudky těch, jež nás zde navštívili za účelem bližšího seznání. Mnohé z těchto úsudků ovšem nelze bráti doslovně, ježto ve většině případů návštěvníci nebyli zde dosti dlouho, aby nás seznali dokonale. Dobrým a záslužným skutkem bylo by zajisté zřízení jakési česko-americké společnosti v Praze, jež by si nás a našeho života všimla a po případě seznamovala s námi i českou veřejnost ve staré vlasti. Zřízení podobné organizace, jak praví dr. Auerhan, měl již na mysli dr. Masaryk, leč neučinil v té věci až dosud ničeho. Dr. Auerhan dále praví: "Jen živým a stálým stykem dá se docíliti též toho, aby česká kniha byla našimi krajany milována, hledána a čtena. A láska k české knize, jakož i znalost slavné české historie u mládeže americké jsou dalšími podmínkami zachování této zámořské větve národu." — Leč o něch žádoucích hlubších styků až dosud není a pokud víme — mimo nepatrné výjimky — zájem o nás ve staré vlasti je tuze malý. — Je zcela správným názor dra. Auerhana, jež vidí úkol české vystěhovalcké organizace hlavně v udržování styků staré vlasti s Čechy za hranicemi a dále v řízení vystěhovalckých proudů z českých vlastí vycházejících a konečně dr. Auerhan praví, že úkolem této organizace bylo by též šíření myšlenky zpětného návratu, aby příslušníci národa, v cizině nabyví jmení a zkušenosti, výsledky ty obrátili ve prospěch staré vlasti. — Rovněž dr. Vojan zabývá se v pokračování svého článku otázkou této organizace. Litujeme, že pro nedostatek místa není nám možno otisknouti doslovně jeho náhledy. Jsou v mnohém ohledu zajímavé a svědčí o tom, že pisatelé jsou poměry na obou stranách dobře známy. Nejsou to náhledy povrchní, ale založené na bedlivém studiu zdejších poměrů. — Na jiném místě píše spisovatel zároveň o povinnostech našich, jež bychom zanedbávati nikdy neměli. "Poučování nových vystěhovalců" píše, "je zajisté činnost tak humanitní, že bylo by na čase, aby se s ní již brzy započalo. Je sice také

dosti těch, kdož jedou k přibuzným, ale kolik tisíců ročně odchází zcela do neznáma, na neurčito, bez jakékoli určitější představy o kraji, kam se ubírají. Těm byla by porada již před odchodem udělena skutečným dobrodiním. A jak vděční byli by lidé ti za to, kdyby dostali doporučovací list na zdejší americké oddělení takové organizace. Je sice pravda, že zde máme nyní rakouský dům, kterýž též pečuje o české přistěhovalce. Ale ústav ten nemá nadbytek peněžních prostředků, a mimo to s české strany není k němu dostatečné důvěry a tím i zájmu a podpory. Proto česká pomocná organizace byla by zcela na místě a měla by, i kdyby pracovala v dorozumění s oním domem, dosti práce. Co takových spolků mají jiní národové! O přistěhovalce žida se skoro rvou zástupci celé řady zdejších podpůrných spolků, protože jim jde o to, aby se mohli vykázati před svou veřejností počtem těch, jimž poskytlí pomoc." — V dalším kapitole zmiňuje se dr. Vojan o tom, že bychom měli býti pamětlivi toho, že navazováním obchodních styků prospěli bychom v mnohém sobě, i Čechům ve vlasti staré. Nepochybuje o tom, že by po několikaleté činnosti drobná tato práce měla veliký vliv na rozvoj českého vývozu. — Zajímavou kapitolou jest ta, jež jedná o udržování duševních styků se starou vlastí: "Sem patřila by úprava dopisovatelství na obou stranách," píše dr. Vojan. "Zdejší organizace dodávala by českým časopisům pravidelně, na př. čtrnáctidenní zprávy o nás, co možná nestranně a věrně psané, a podobně z Čech přicházely by pravidelné přehledy českého kulturního života... Politické zprávy mohly by odpadnouti, protože o ty staraly by se zdejší časopisy samy. V tom byla by také výhoda. Dnes sice naše česko-americké listy přinášejí dosti zpráv ze staré vlasti, ale u mnohých listů chybí zprávám těm soustavnost, a následkem toho nemá čtenář žádný přehled a správný obraz o skutečném postupu. Z těchto přehledů mohli bychom pak my zde aspoň občas dostati i do amerických listů zprávy o našem hospodářském a kulturním životě. A vedle toho náš česko-americký čtenář odvykl by časem předstávě, že se tam "venku" nic neděje, a mimoděk by tu a tam snad i srovnával, což by bylo velmi zdrávo. Jeť zde u nás stále ještě dosti těch, kdož pohybují se na krajních polích: buď věří v bohorovnou dokonalost všeho amerického anebo zase hubují nerozvázně na vše americké. Ale o to právě jde, nalézt zlatou střední cestu a milovati vše, co v naší nové vlasti je skutečně pokrokové, při tom však nepřehlížeti i nezbytné stinné stránky, pečovati o jejich odstranění a uznávati pozitivně to, co dobrého vzkvétá na staré kulturní půdě bývalého domova. A právě ty pěkně podávané přehledy napomáhaly by k ujasnění představ o zemi, kterou mnohý opustil již před několika desítkami, a následkem starosti o svůj zdejší život má o ní již jen matnou představu. Další činnost spočívala by pak v agitaci pro českou knihu, jejíž význam pro zachování češtví v Americe je neocenitelný..." Netřeba podotýkat, že s názory těmito souhlasíme úplně. Připomínáme však znovu, že psaní o prospěšnosti toho či onoho nepomůže nám ani za mák, nepochopíme-li se práce opravdové. V první řadě naše spolky měly by začíti. Jedná se tu hlavně o získání zájmu o dobrou věc a jsme přesvědčeni, že časem dalo by se vykonati dílo, nad jehož zdarem měli bychom

všichni bez rozdílu radost upřímnou. Je potřeba několika dobrých pracovníků na obou stranách, kteří by se ujali díla s láskou a nezištnou snahou prospěti dobré věci.

NOVÁ KNIHA JANA HAVLASY

V tomto čísle počínáme uveřejňovat novou knihu Jana Havlasy, cyklus kalifornských povídek, — "Zapomenuté umění". Jedná se tu o zapomenuté umění — vyprávět povídky. Mr. Templeton, jež jest hlavní osobou cyklu, obětuje tomuto umění vše, i svůj život... První povídka "Tvář v tvář smrti" založena jest dějem na strašné katastrofě, jež nedávno stihla San Francisco. Druhá povídka "Ostrov Svatého Mikuláše" odehrává se na pustém ostrově v Tichém Moři, blízce jihokalifornského pobřeží a ostrovu Santa Catalina, kde p. Havlasa nyní dle již pátý měsíc. Třetí povídka "Mimo dosah smyslu" má své dějiště na Santa Catalině, a kdežto "Ostrov Svatého Mikuláše" má za podklad indiánskou pověst, třetí povídka proniknuta je tajemstvím spiritualismu a Okkultismu. Povídek bude asi dvanáct, a pokud může vyrazit svému čtenářstvu, budou v nich zahrnuty hlavní rysy Californie dnešní i minulé. A rozhodně tato kniha bude jak dějem, tak scenerií, tak i svou stavbou čímsi zcela novým v české literatuře. Staré štěstí p. Havlasovo, přicházeti s novými věcmi, neopustilo jej ani na jeho americké pouti, jež prvního srpna přešla do třetího roku svého trvání.

V amerických časopisech nedávno rozruch způsobila serie povídek "Návrat Sherlocka Holmese"; myslíme, že povídky o Templetonovi budou našemu čtenáři při nejmenším tak napínavou četbou, jakou byly americkému čtenářstvu detektivní povídky Doyleovy, — ač po stránce umělecké čekáme od nich dáleko více.

"Bolesti věrejška", "Kde stězky se končí" a "Zapomenuté umění" budou povídkovou kořistí Havlasovou z jeho amerických zkušeností. Až posud z nich dokončena a k vydání v Praze připravována jest kniha první "Bolesti věrejška", jež zajisté najde hojně čtenářů i mezi ctiteli p. Havlasovými v české Americe.

ZPRÁVY OSOBNÍ.

— V neděli ráno zavítal do města našeho všeobecně známý národní pracovník p. prof. B. Šimek z Iowa City. Pan professor nalézá se na svých výzkumných cestách, na nichž téměř každoročně tráví své prázdniny. Procestovav některá zajímavá místa v Nebraska, obrací se nyní dále na jih, do Kansasu, New Mexika a konečně i do Mexika, kdež se však tentokrát nezdrží dlouho. Při těchto cestách užívá pan professor každé příležitosti, aby prospěl našemu českému živilu zde v Americe. Jak čtenář na jiném místě se dočte, uspořádal v Omaze zdařilou schůzku, na níž promluvil o chystaných pracích k dočlenění zavedení češtiny na státní university v Lincoln a Iowa City. Podobnou drobnou práci národní vykonává i jinde. V úterý opustil opět Omaha, aby pokračoval ve svých studiích. Na části jeho cest doprovázeti jej bude Lumír Bureš, syn p. Václava Bureše, ředitele našeho závodu. Po celý čas svého omazského pobytu byl pan professor hostem manželů Burešových a nitai je v přátelském styku od dětských let. Na dalších studiích přejeme p. prof. Šimkovi od srdce mnoho zdaru!